

LIVING LAB ALMERE PAMPUS

Gegroeid uit de polder

LIVING LAB ALMERE PAMPUS

Gegroeid uit de polder

FEDDES/OLTHOF

Living Lab Almere Pampus is in opdracht van het Rijksvastgoedbedrijf opgesteld door
Feddes/Olthof landschapsarchitecten

Juni 2023

INLEIDING

In co-creatie met het Rijksvastgoedbedrijf en de gemeente Almere is door Feddes/Olthof landschapsarchitecten een ruimtelijke ontwikkelingsschets in Almere Pampus gemaakt voor de korte termijn (komende 10 jaar). Startpunt voor de ontwikkelingsschets is het Living Lab Almere Pampus van waaruit stapsgewijs relaties worden gelegd met andere initiatieven, zoals de teelt van circulaire gewassen, tijdelijke woonvormen en natuurontwikkeling. De ruimtelijke schets is bedoeld om, vooruitlopend op de stedelijke ontwikkelingen in Almere Pampus (na 2030), de kansen te benutten voor de aanpak van maatschappelijke opgaven op het vlak van duurzaamheid en biodiversiteit. Dat maakt het gebied ook interessanter voor een breder publiek. De voorstellen in de ruimtelijke ontwikkelschets zijn 'no-regretmaatregelen' die de stedelijke ontwikkeling na 2030 niet frustreren, maar wel meerwaarde aan het gebied geven.

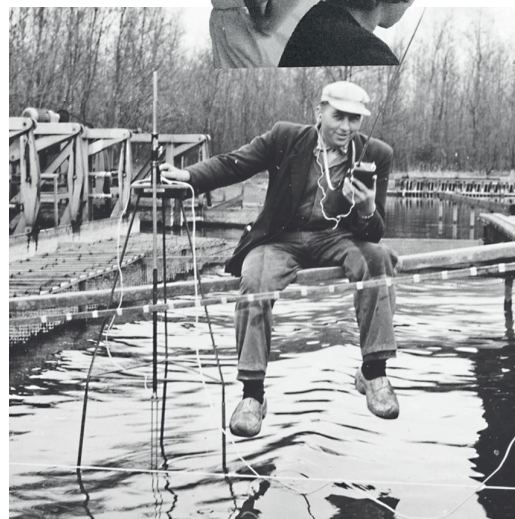
INHOUD

1. Gegroeid uit de polder
2. Huidige situatie
3. Tijdlijn
4. Stap 1 - Ontwikkeling Proefboerderij
5. Stap 2 - Ontwikkeling Polder Lab
6. Stap 3 - Ontwikkeling “New Kids on the Block”
7. Doorkijk

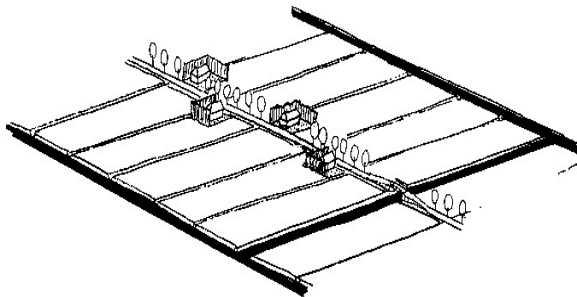
1. GEGROEID UIT DE POLDER

In de transitie naar een nieuw woongebied willen het Rijksvastgoedbedrijf en de gemeente Almere ruimte geven aan experiment en een geleidelijke transformatie van agrarisch landgebruik naar een divers woon- en werkmilieu. Aandacht voor het bodem- en watersysteem, biologische processen en verscheidenheid aan gebruikers spelen hierin een centrale rol.

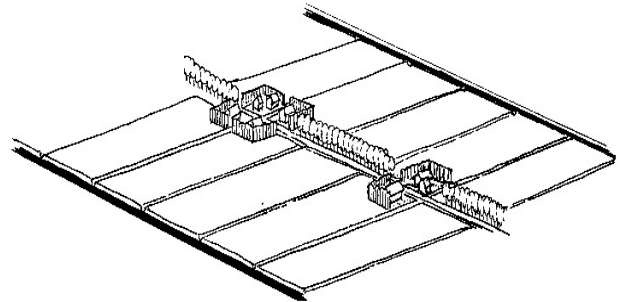
Wij zijn op zoek gegaan naar een invulling voor het Living Lab die past bij de polder en haar rijke geschiedenis op het vlak van innovaties. Want experiment zit in het DNA van Flevoland; in het maken van nieuw land met behulp van drooglegging en in het ontwikkelen van nieuwe woonvormen. Aansprekende voorbeelden zijn het dorp Nagele en de vernieuwende woonmilieus die in het kader van de BouwRai in Almere zijn gerealiseerd. Een andere aansprekende referentie voor het Living Lab is het Waterloopbos. Het Waterloopbos was een waterbouwkundig laboratorium met schaalmodellen van zo'n dertig grote waterwerken uit de hele wereld, waarmee met water, dammen, stuwen en golfslagmachines de werkelijkheid werd nagebootst. Belangrijke waterwerken als de havens van Rotterdam en De Deltawerken zijn hier ontworpen. Net zoals het Waterloopbos een stimulans was voor de kennis en kunde voor de Deltawerken kan Living Lab Almere Pampus een katalysator zijn voor 'de Deltawerken van deze tijd': een Natuurinclusief Nederland waarin water en bodem sturend zijn.

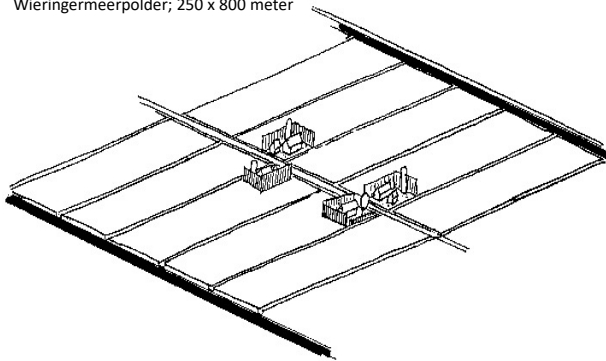
*Het maken van nieuw land.
Bij elke nieuwe inpoldering werden
de landbouwbedrijven groter.
De standaardverkaveling van
500x1700 zien we ook in
Almere Pampus terug.*

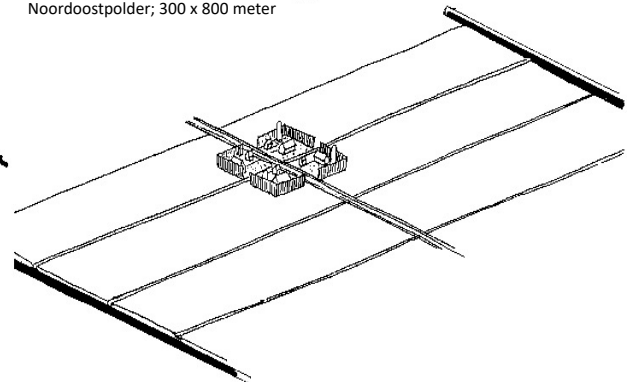
Wieringermeerpolder; 250 x 800 meter

Noordoostpolder; 300 x 800 meter

Oostelijk Flevoland; 300 x 1000 meter

Zuidelijk Flevoland; 500 x 1700 meter

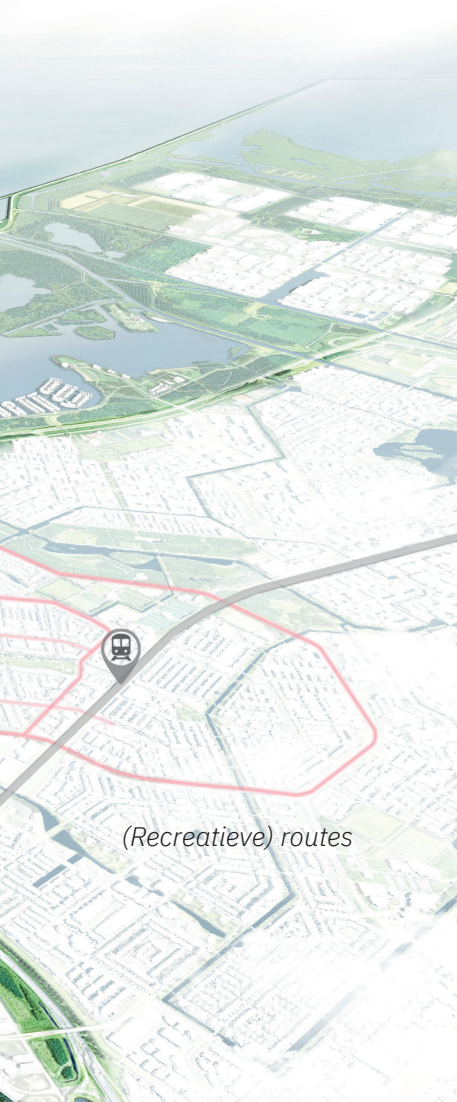

Vogelvlucht huidige ruimtelijke context

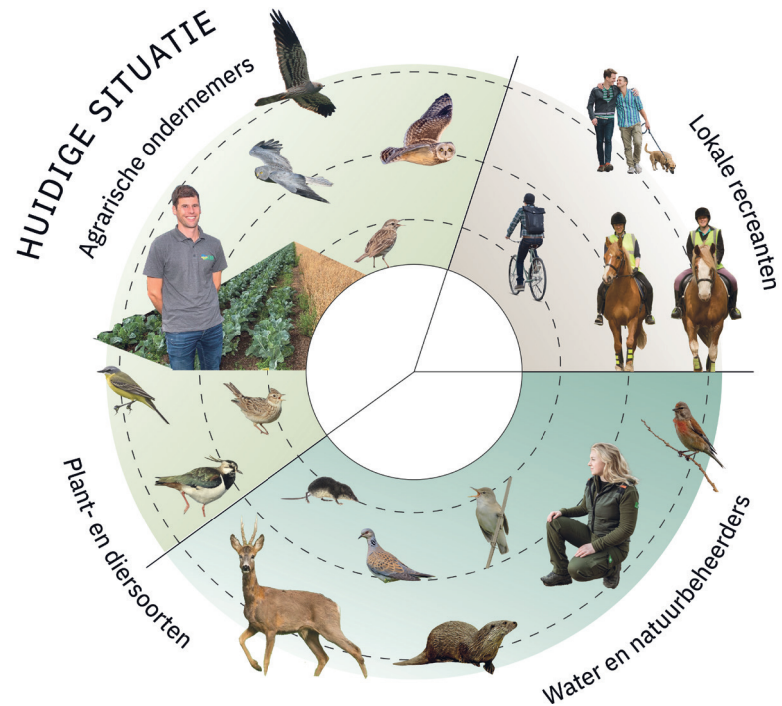
2. HUIDIGE SITUATIE

Voordat we het gaan hebben over de toekomstige ontwikkeling van Almere Pampus is het van belang om te kijken naar het huidige landschap. Het gebied wordt omzoomd door een stevige bosrand aan de stadszijde van Almere, en de IJsselmeerdijk grenzend aan het IJmeer. Het centrale deel wordt ingevuld door agrarisch akkerland. Ook is er een opstelling van windturbines. Twee opvallende structuren zijn de noordelijke strekdam en het diagonaal georiënteerde Land-art bos met daarin het kunstwerk 'Polderland Garden of Love and Fire' van Daniel Libeskind.

In de cirkel staan de huidige gebruikers van het gebied: mensen én dieren. Het bosgebied trekt lokale recreanten aan en wordt bewoond door vogels, reeën en de otter. Het akkerland wordt bewerkt door agrarische ondernemers van stichting ERF en bewoond door akkervogels als de Kievit, veldleeuwrik en de gele kwikstaart. Het is van belang om dit mee te nemen in de gebiedsontwikkeling; *we starten niet vanaf een nul situatie.*

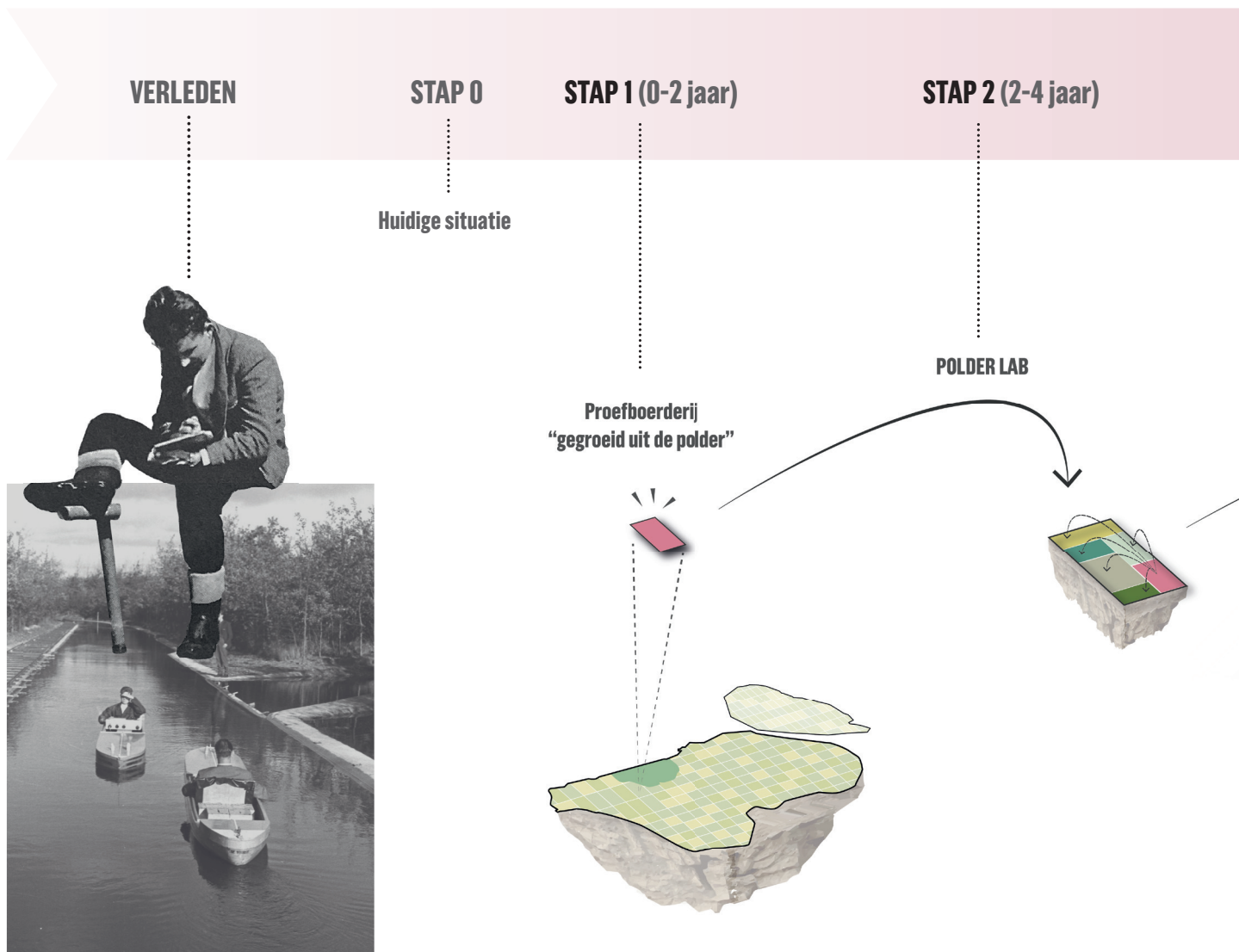

(Recreatieve) routes

3. TIJDLIJN

Met behulp van drie stappen geven we vorm aan de ontwikkeling van Living Lab Almere Pampus. De groottes van deze invulling zijn afgeleid van de oorspronkelijke kavelmaat van Zuidelijk Flevoland; 500 x 1700 meter. Stap 1 geeft ruimte aan een proefboerderij die binnen korte termijn (0-2 jaar) een plek krijgt in de polder en daarmee fysieke invulling geeft aan het experiment. In stap 2 groeit deze boerderij uit tot een Polderlab waarin proefboerderij-experimenten worden opgeschaald en

meer permanentere functies een plek krijgen. In Stap 3 (4-10 jaar) worden deze functies uitgebreid in de vorm van een 'new kids on the block' ontwikkeling. De voorgestelde stappen geven richting maar zijn niet in beton gegoten. Een continue afstemming met de ontwikkelstrategie Amsterdam Bay Area is van groot belang om het Living Lab tot een succes te maken. Kenmerkend voor de ontwikkeling van het Living Lab is het adaptieve karakter richting de toekomst van Almere Pampus.

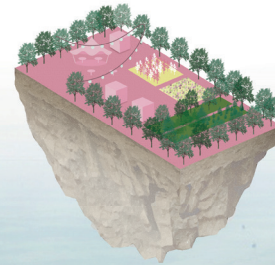
STAP 3 (4-10 jaar)

Ontwikkeling
"new kids on the block"
'embedded'

TOEKOMST

PROEFBOERDERIJ

Vogelvlicht ruimtelijke context stap 1: versterking (fiets)verbindingen met Almere en NS-station Muziekwijk

De locatiekeus voor de proefboerderij staat (nog) niet vast. Voorwaarden zijn een aantrekkelijke situering (bijvoorbeeld op de overgang van bos naar landbouwgrond) en een goede ontsluiting met het centrum van Almere. Daarnaast spelen de pioniers een zeer grote rol, zij maken de proefboerderij tot een succes. Deze groep bestaat uit betrokken omwonenden (bijvoorbeeld in de vorm van een nieuwe stichting), ondernemers, onderzoekers, scholieren (bijvoorbeeld van Windesheim) en faciliterende organisaties.

No regret pionieren

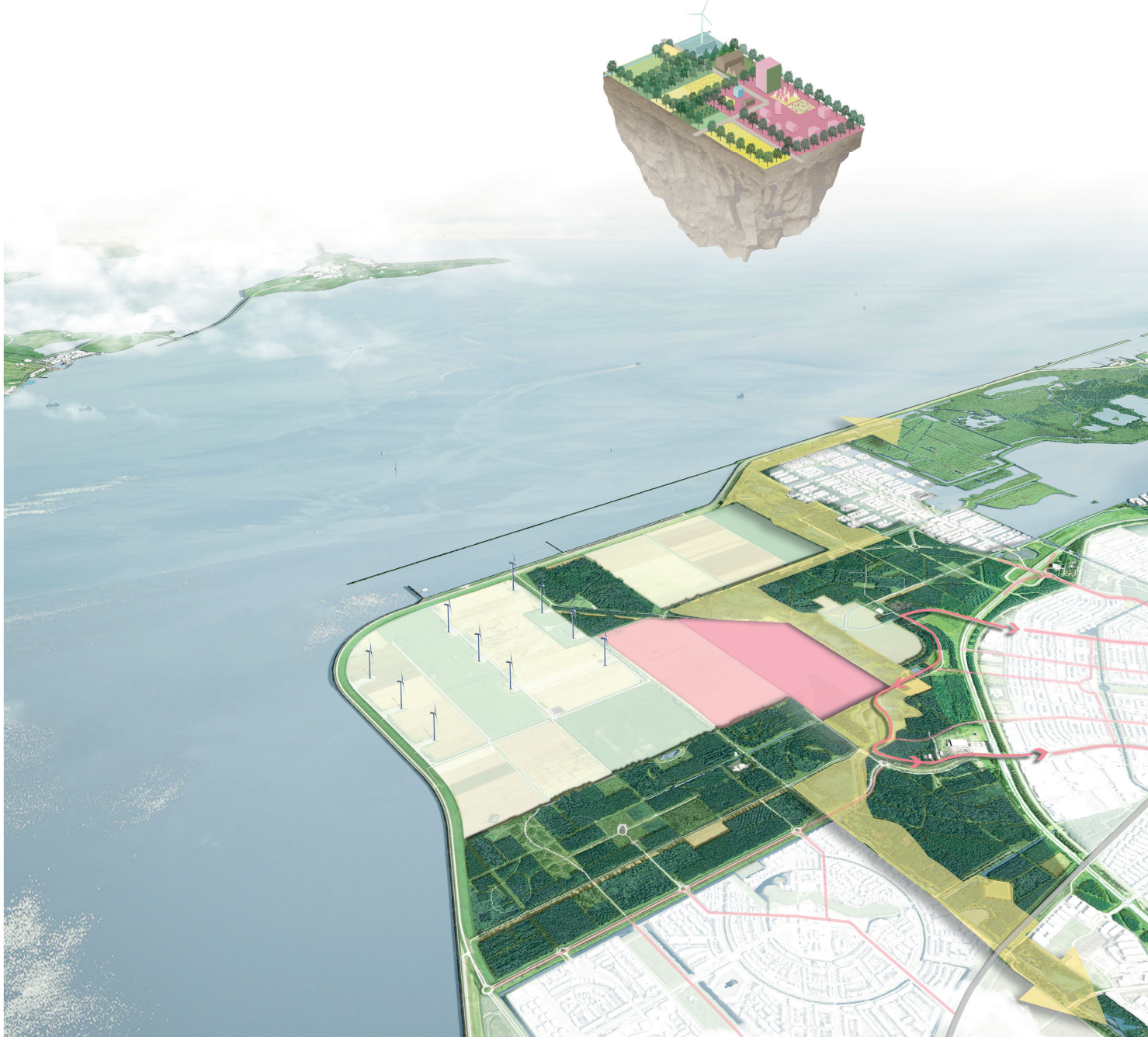
40 ha Showcase gewassen

Place-making

Experiment en onderzoek (DNA polder, bodem en water)

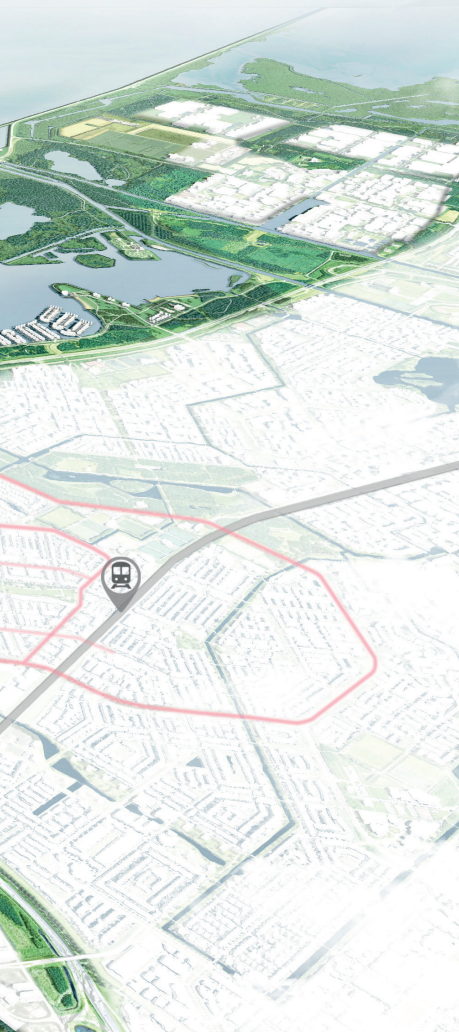
POLDER LAB

Vogelvlucht ruimtelijke context stap 2: ecologische verbinding Kromslootpark - Lepelaarplassen

STAP 2 – ONTWIKKELING POLDER LAB

De ontwikkeling van het Polder Lab omvat zo'n 80 ha (vergelijkbaar met de grootte van de oorspronkelijke agrarische bedrijven in Zuidelijk Flevoland) en bouwt voort op opgedane kennis en ervaring van de proefboerderij Pampus. Succesvolle bodembewerkingstechnieken en gewassen worden opgeschaald en er komt meer ruimte voor meerjarige functies als bosbouw (Plant je Pand) en tijdelijk wonen. Een circulaire bouwmarkt verkoopt Polder Lab bouw materiaal en gerecyclede producten uit de omgeving van Almere. Er wordt ingezet op duurzame werkverbanden met onderwijsinstellingen; de jaarlijkse bodemdierendag voor kleuters, moestuinen en onderzoekscrypties vanuit hogescholen. Ondernemers worden uitgedaagd om innovatieve, duurzame en aantrekkelijke woonvormen te ontwikkelen en er is bovendien plek voor zelfbouw (met duurzame randvoorwaarden).

Het Polder Lab ademt een verbondenheid met de ondergrond én het omliggende landschap. In deze fase wordt de bestaande ecologische verbinding tussen het Kromslootpark en de Lepelaarsplassen robuuster gemaakt. Een stevige moeraszone, afgewisseld met natte en droge bossen, zorgt ervoor dat soorten als de otter, de waterspitsmuis en de grauwe kiekendief op een veilige manier kunnen foerageren.

Scale-up!

Teelt biobased bouwmaterialen

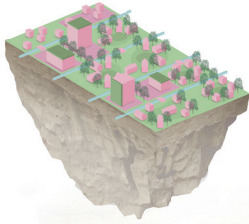
Bouwmarkt

An architectural rendering of a sustainable urban landscape. A central pink path leads from the foreground towards the background. To the left, there are modern buildings, including one with a honeycomb-patterned facade. A person is shown working in a garden bed. In the middle ground, a person is riding a bicycle on the pink path, and a group of people is walking. To the right, there is a body of water with reeds and a person in a white jacket working in the water. In the background, there are wind turbines and a power line tower. The sky is a pale, hazy blue.

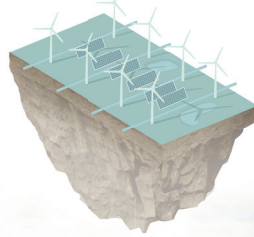
Tijdelijk wonen

Educatie en onderzoek

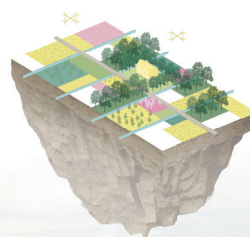
**FLEXIBEL
WONEN**

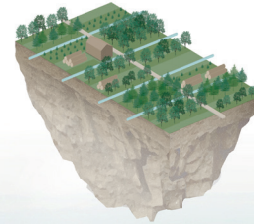
**DUURZAME
ENERGIE**

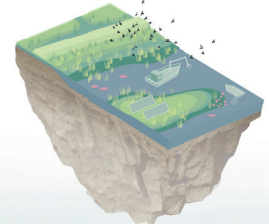
**CIRCULAIRE
GEWASSEN**

**BIOBASED
BOUWMATERIALEN**

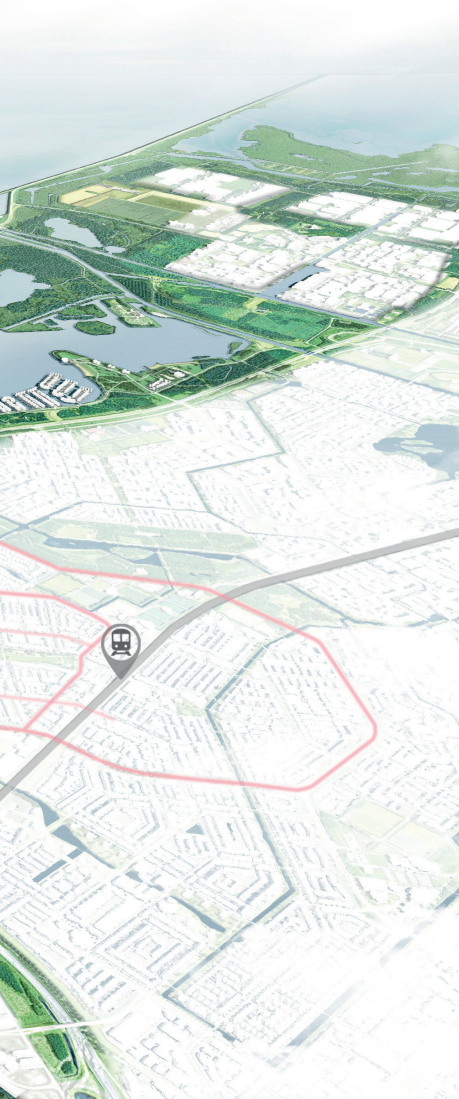
**ECOLOGISCHE
GRADIËNT**

Vogelvlucht ruimtelijke context stap 3: ontwikkeling ecologische gradiënt in de kustzone

STAP 3 - ONTWIKKELING “NEW KIDS ON THE BLOCK”

In zo'n vier jaar tijd is Proefboerderij Pampus en het omliggende Polder Lab uitgegroeid tot een begrip in Almere en omstreken. Succesvolle experimenten waaiëren uit in het hele gebied Almere Pampus. Samen met de gemeente wordt er gekeken naar de ruimtelijke compositie van deze functies zodat zij kunnen inspelen op de ontwikkeling van toekomstige woon- en werkmilieus. Kansrijke functies zijn: flexibel wonen, duurzame energie, circulaire gewassen, biobased bouwmaterialen en de ontwikkeling van een ecologische gradiënt op de overgang van de polder naar het buitenwater.

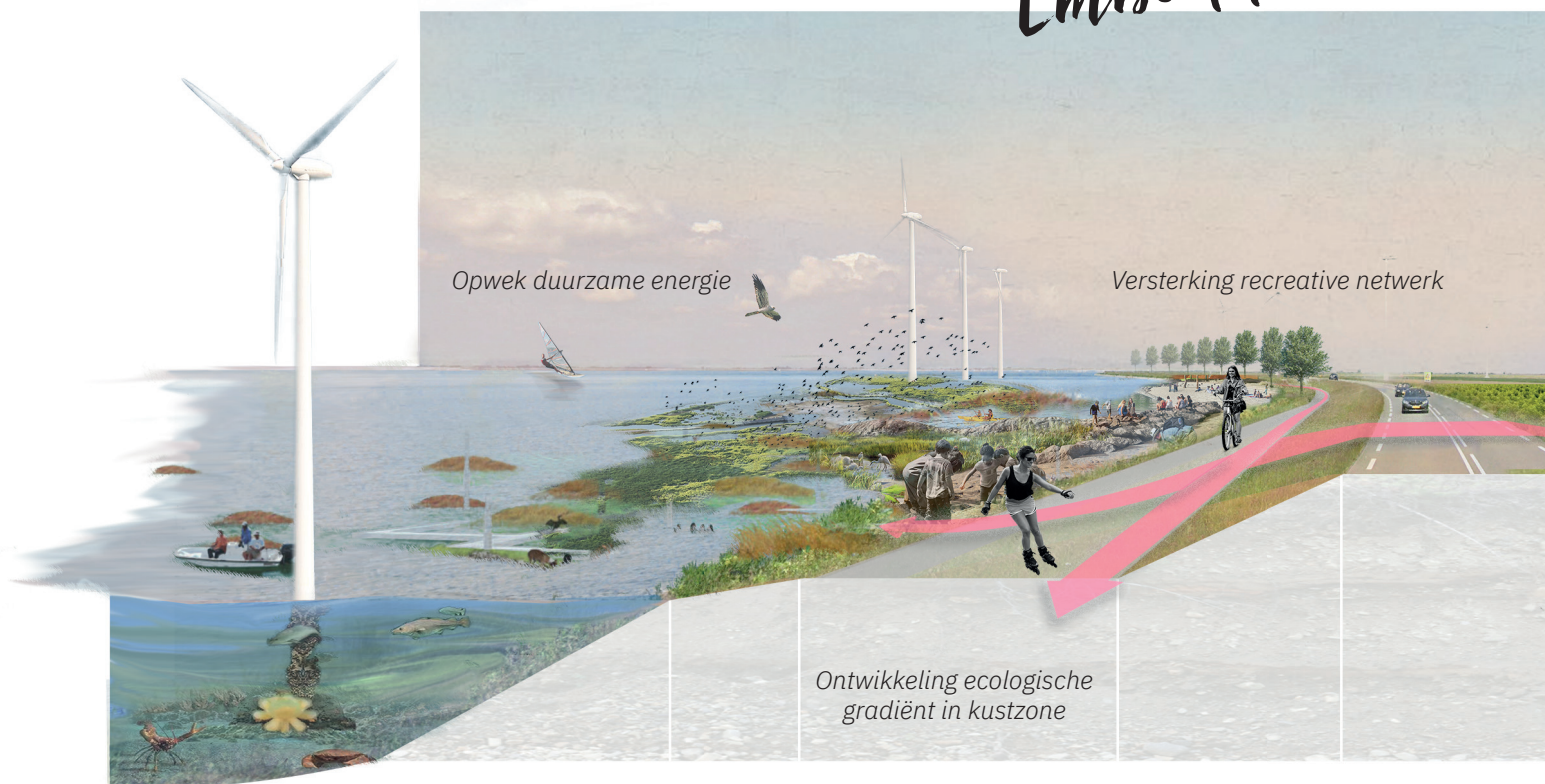
NEW KIDS ON THE BLOCK

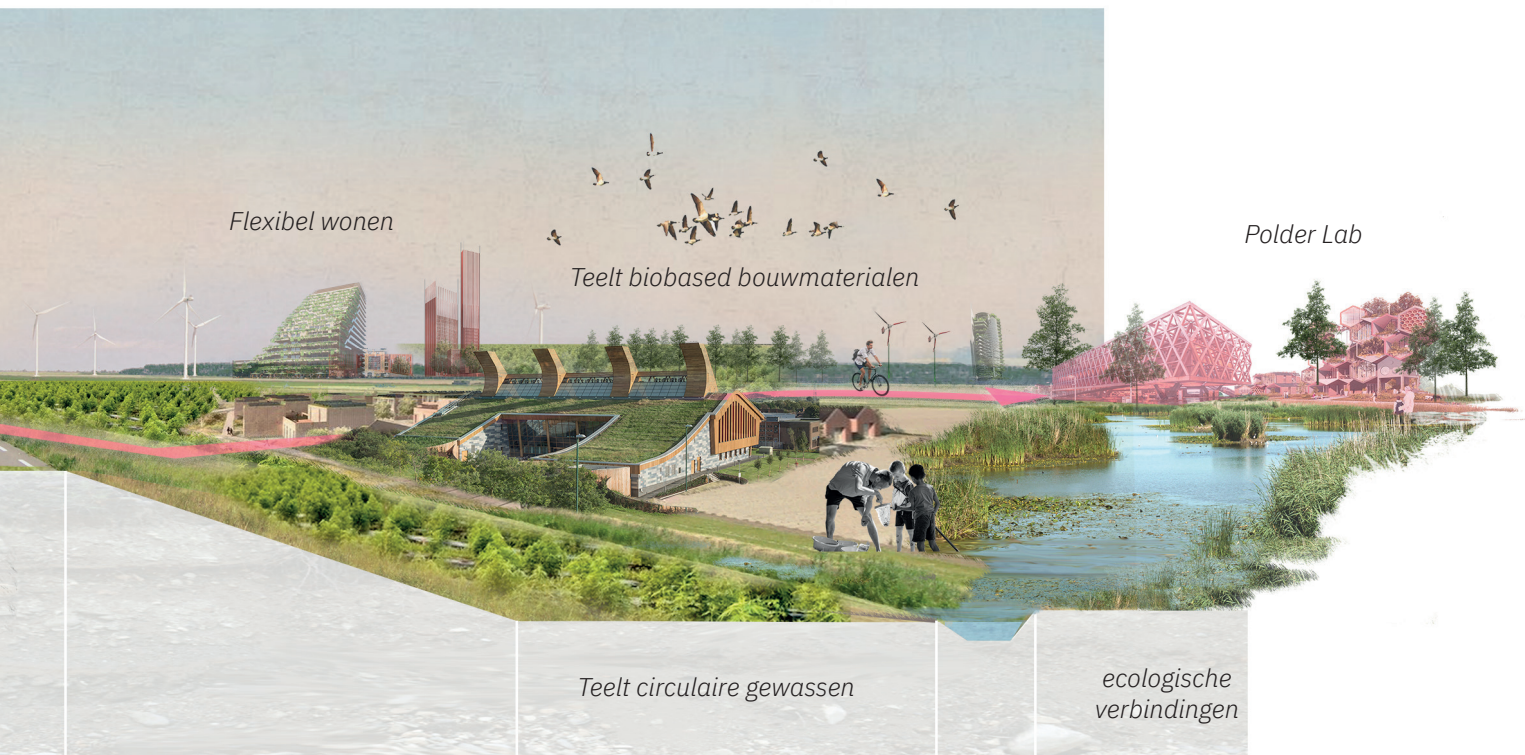
Diverse doelgroepen van nieuwe bewoners,
Innovatieve ondernemers, (inter)nationale
kennis- en innovatiepartners

Deze laatste functie wordt nieuw geïntroduceerd in stap 3 en zorgt voor betere relaties legt met het IJmeer. Hier komt ruimte voor natuurlijke eilanden en watergewassen (mosselbanken/visteelt), gecombineerd met vormen van duurzame energie. Het recreatieve netwerk wordt in deze fase versterkt met nieuwe fiets- en wandelommetjes en bijvoorbeeld een boardwalk langs de dijk of veerdienst die het buitendijkse gebied beleefbaar maken. Met deze buitendijkse ontwikkelingen hopen we bovendien nieuwe soorten aan te trekken als de zeearend en de kluut die vervolgens weer de vogelspotters aantrekken.

Embedded

Flexibel wonen

Teelt biobased bouwmaterialen

Polder Lab

Teelt circulaire gewassen

*ecologische
verbindingen*

7. DOORKIJK

De geschetste ontwikkeling vraagt om collectieve acties van overheden en particuliere partijen. De basis daarvoor ligt in de vele initiatieven in de omgeving waaronder de activiteiten van Stichting ERF (grootste biologische landbouwbedrijf in Nederland). De taak van de overheden bestaat aan de ene kant uit het verbinden en opschalen van de lokale ambities naar de ambities van de regio en het Rijk, en aan de andere kant uit het regisseren van initiatieven door doelgerichte stimulans.

Relevante inspiratie-projecten zijn Buurtschap Te Veld in Eindhoven met diverse vormen van tijdelijk wonen en Green Village (fieldlab op TU Delft).

GROEIModel

- verbinden en opschalen -

LOKALE INITIATIEVEN

- Stichting ERF
- Floriade: Utopia Eiland, Circuloco Pavilion, Natural Pavilion
- Green Innovation Hub Almere
- Werkagenda Pampus
- Windesheim, hogeschool Dronten, Aeres, WUR (Boerderij van de Toekomst)
- Flevo Campus
- Stadslandgoed de Kemphaan

RIJK EN REGIO AMBITIES

- Water en Bodem sturend
- Regionale Energie Strategie
- Groeiagenda (woningbouw)
- Gebiedsontwikkeling Almere Pampus (30.000 woningen)
- Bossenstrategie
- Nederland circulair 2050
- Transitie-agenda biomassa en voedsel
- Kringlooplandbouw en eiwittransitie
- Eiwittransitie

REGIE

- stimuleren, faciliteren en inspireren -

INSPIRATIE

- The Green Village, TU Delft (fieldlab)
- Buurtschap Te Veld, Eindhoven (duurzaam wonen)
- BUURMAN Utrecht, Rotterdam, Antwerpen (tweedehands bouwmarkt/cursussen)
- Cartesiushof Utrecht (placemaking, duurzame bouw)
- Proefboerderij Rusthoeve Colijnsplaat (biobased gewassen)
- voedselbos Schijndel (productief en grootschalig voedselbos)
- Fruittuinen van West, Amsterdam/ Philips Fruittuinen, Eindhoven (fruit- en groenteteelt voor pakketten, betrekken omwonenden)
- Dubbele dijk Eemsdollard 2050 (omgaan met land-water overgang)

LIVING LAB ALMERE PAMPUS

Gegroeid uit de polder

FEDDES/OLTHOF

Living Lab Almere Pampus is in opdracht van het Rijksvastgoedbedrijf opgesteld door
Feddes/Olthof landschapsarchitecten

Juni 2023

